

Αλεξάνδρειο Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Θεσ/νίκης
Τμήμα Προσχολικής Αγωγής

Θεσ/νίκη, 19/6/2017

Από τις αρχές της δεκαετίας του '90, η ποιότητα της εκπαίδευσης τίθεται ολοένα και περισσότερο στο επίκεντρο της προσοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης και μεγάλων διεθνών οργανισμών όπως είναι η UNESCO και ο Ο.Η.Ε Το αυξανόμενο ενδιαφέρον των πολιτικών και εκπαιδευτικών ηγεσιών για την προσχολική ηλικία, τροφοδοτήθηκε και ενισχύθηκε από τα ευρήματα ερευνών σχετικών με τη λειτουργία του εγκεφάλου, τα οποία έδειξαν ότι τα πρώτα χρόνια της ζωής του παιδιού είναι ιδιαίτερα σημαντικά για την πρώιμη ανάπτυξη και τη μάθηση. Πολυάριθμες έρευνες έχουν αναδείξει ότι η υψηλή ποιότητα της παρεχόμενης προσχολικής αγωγής μπορεί να προβλέψει ένα σύνολο θετικών αναπτυξιακών αποτελεσμάτων για τα παιδιά, συμπεριλαμβανομένων της γλωσσικής ανάπτυξης, των νοητικών ικανοτήτων, των κοινωνικών ικανοτήτων και της συναισθηματικής προσαρμογής. Επιπροσθέτως, το υψηλό επίπεδο της ποιότητας συνδέεται με σημαντικές θετικές επιδράσεις στην ανάπτυξη των παιδιών, όχι μόνο βραχυπρόθεσμα αλλά και μακροπρόθεσμα.

Οι πρόσφατες εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις στα αναλυτικά προγράμματα διάφορων Ευρωπαϊκών χωρών, αλλά και στην παγκόσμια εκπαιδευτική κοινότητα, κατέδειξαν την επιτακτική ανάγκη να σχεδιαστούν μαθησιακά περιβάλλοντα τα οποία θα εξυπηρετούν με τον πιο αποτελεσματικό τρόπο τις ανάγκες όλων των παιδιών. Οι κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες που έχουν διαμορφωθεί στην κοινωνία με το διογκούμενο αριθμό εργαζόμενων μητέρων και μονογονεϊκών οικογενειών εντείνουν την πίεση για περαιτέρω διεύρυνση της προσχολικής αγωγής. Αυτή η διττή λειτουργία-ρόλος της προσχολικής αγωγής, δηλαδή από τη μία πλευρά η ενίσχυση των γνωστικών δεξιοτήτων, της σχολικής ετοιμότητας και της κοινωνικής συμπεριφοράς των παιδιών και από την άλλη η υποστήριξη των εργαζόμενων γονέων, φαίνεται να τυγχάνει πλέον ευρείας αναγνώρισης από γονείς, πολιτικούς και εκπαιδευτικούς στις αναπτυγμένες κοινωνίες.

Τα νέα δεδομένα έχουν αρχίσει ήδη να σηματοδοτούν αλλαγές στην εκπαιδευτική και κοινωνική πολιτική σε διάφορες χώρες, ενώ όλες οι υπηρεσίες παροχής εκπαίδευσης στην πρώιμη παιδική ηλικία εντάσσονται κάτω από ένα κοινό

“εκπαιδευτικό φορέα”. Στα πλαίσια αυτά, η γνώση, η μάθηση και η δημιουργική σκέψη, αποτελούν τους ακρογωνιαίους λίθους του εκπαιδευτικού συστήματος, στο οποίο πρέπει να επενδύσει κάθε κυβέρνηση εάν θέλει να ανταποκριθεί στις προκλήσεις των καιρών. Ο βαθμός αλλά και ο τρόπος με τον οποίο αφομοιώνονται από τους διάφορους τομείς οι ανωτέρω δυναμικές αντικατοπτρίζει στις κυβερνητικές προτεραιότητες στην κοινωνική, εκπαιδευτική και οικονομική πολιτική κάθε κράτους.

Η οργάνωση του πλαισίου της προσχολικής αγωγής στην Ελλάδα παρουσιάζει μια παράδοξη ιδιαιτερότητα: ενώ αναγνωρίζεται ότι είναι η πρώτη οργανωμένη μορφή εκπαίδευσης και θεωρείται η πλέον σημαντική βαθμίδα της μελλοντικής ανάπτυξης του παιδιού, δεν αντιμετωπίζεται με μία ενιαία "πολιτική". Αυτό σημαίνει ότι παρέχεται ως εκπαίδευση (εκπαιδευτική πολιτική) για παιδιά ηλικίας 4-6 ετών στα δημόσια (χωρίς οικονομική επιβάρυνση) και ιδιωτικά νηπιαγωγεία, με ευθύνη του Υπουργείου Παιδείας. Η παροχή προσχολικής αγωγής στα νηπιαγωγεία αποτελεί την πρώτη μορφή οργανωμένης εκπαίδευσης, και οι μονάδες αυτές θεωρούνται ότι επικεντρώνονται στην εκπαίδευση και στην προετοιμασία των μικρών παιδιών για το δημοτικό σχολείο. Από την άλλη μεριά, η φροντίδα και η κοινωνική στήριξη (κοινωνική πολιτική) για παιδιά ηλικίας έως 5 ετών παρέχεται στους ιδιωτικούς καθώς και στους δημοτικούς βρεφονηπιακούς και παιδικούς σταθμούς, με ευθύνη της τοπικής αυτοδιοίκησης (με οικονομική επιβάρυνση), ενώ σε επίπεδο κεντρικής εξουσίας αποτελεί ευθύνη του Υπουργείου Εσωτερικών. Δηλαδή, η παροχή «φροντίδας» έχει συνδεθεί με υπηρεσίες οι οποίες παρέχονται κυρίως σε χαμηλού κοινωνικοοικονομικού επιπέδου οικογένειες και ιδιαίτερα σε αυτές οι οποίες για διάφορους λόγους δεν μπορούν να φροντίσουν τα παιδιά τους. Η έννοια αυτή για πολλούς, ακόμη και σήμερα, φαίνεται να ταυτίζεται απλά και μόνο με κάλυψη άμεσων αναγκών, όπως είναι η υγεία και η ασφάλεια των μικρών παιδιών. Η ανωτέρω προσέγγιση παροχής προσχολικής αγωγής δημιούργησε την αντίληψη της διαφορετικότητας και της διάκρισης μεταξύ των εννοιών «φροντίδα» και «εκπαίδευση». Μιας αντίληψης η οποία συνδέθηκε με τον πρωταρχικό σκοπό λειτουργίας των δύο υπηρεσιών, και καλλιεργήθηκε με την πάροδο του χρόνου με τις διαφορετικές κατευθύνσεις όσον αφορά στην εκπαίδευση του προσωπικού και στον προσανατολισμό των παρεχόμενων υπηρεσιών. Αυτή η υφιστάμενη διχοτομία έχει διαμορφώσει δύο διακριτούς και ασύνδετους μεταξύ τους «κόσμους» με διαφορετικές αρμόδιες εποπτεύουσες αρχές, τρόπο και φιλοσοφία λειτουργίας, εκπαίδευσης του προσωπικού κ.ά., χωρίς ενδιάμεσα κανάλια σύνδεσης

και συντονισμού μεταξύ των αρμοδίων φορέων, ώστε να διασφαλίζεται η απαραίτητη και κρίσιμη για την ανάπτυξη των μικρών παιδιών, συνέχεια μεταξύ των πρώτων μαθησιακών περιβαλλόντων.

Η ύπαρξη αυτού του διασπώμενου μοντέλου (split model) μεταξύ εκπαιδευτικής και κοινωνικής πολιτικής έχει αποτελέσει την πηγή πολλών αντιθέσεων και συγκρούσεων στον χώρο της προσχολικής αγωγής στην Ελλάδα. Αυτός ο διαχωρισμός μεταξύ εκπαίδευσης και φροντίδας αναπαράγει μια κατακερματισμένη προσχολική εκπαίδευση “δύο ταχυτήτων”. Οι αντιθέσεις αυτές έχουν άμεσες επιπτώσεις τόσο στη διαμόρφωση των κοινωνικο-πολιτισμικών πλαισίων του προσχολικού χώρου, όσο και στην ικανοποίηση των αναγκών όλων των ενδιαφερομένων ομάδων. Ενισχύεται κατ’ αυτό τον τρόπο μια ένταση που μέχρι σήμερα δημιουργεί εμπλοκές και υπονομεύει τη δυνατότητα ανάπτυξης μιας ενιαίας και ολοκληρωμένης υπηρεσίας για την εκπαίδευση της πρώιμης παιδικής ηλικίας.

Προτάσεις και προοπτικές

Η ανάπτυξη του προαναφερόμενου προβληματισμού καταδεικνύει την ανάγκη ενός επαναπροσανατολισμού της εκπαιδευτικής πολιτικής για την προσχολική αγωγή και εκπαίδευση στην Ελλάδα, ο οποίος φαίνεται ότι πρέπει να αποτελεί πλέον μονόδρομο. Από τη στιγμή που υπάρχει η επιτακτική ανάγκη προσαρμογής της εκπαιδευτικής πολιτικής, τότε η προσαρμογή αυτή θα πρέπει να είναι σφαιρική και πλουραλιστική.

Το σύστημα της προσχολικής αγωγής και εκπαίδευσης στην Ελλάδα οφείλει να αναπτυχθεί στα πλαίσια μιας ολιστικής και ενιαίας προσέγγισης, η φιλοσοφία του οποίου θα ξεπερνά τους φορείς παροχής υπηρεσιών και διοίκησης, και θα επικεντρώνεται κυρίως στα άτομα και τις ανάγκες τους. Η υλοποίηση αυτού του συστήματος οφείλει να περιλαμβάνει έναν κοινό φορέα πολιτικής, όπου αυτόν τον ρόλο στην προκειμένη περίπτωση, μπορεί να τον αναλάβει μόνο το Υπουργείο Παιδείας. Το ενιαίο πλαίσιο της προσχολικής αγωγής θα απευθύνεται σε όλα τα παιδιά από τη γέννησή τους, έτσι ώστε να εξαφανιστούν οι ανισότητες και οι αντιθέσεις στην αγωγή των μικρών παιδιών, και να διασφαλιστεί η καθολικότητα στο δικαίωμα της εκπαίδευσης τους.

Απαραίτητη προϋπόθεση κρίνουμε ότι είναι:

Η κοινή εκπαίδευση των Παιδαγωγών Προσχολικής Ηλικίας, με παροχή ενός ενιαίου Προπτυχιακού Τίτλου Σπουδών που θα προκύψει από την ενοποίηση των τμημάτων Προσχολικής Αγωγής των ΤΕΙ και των αντίστοιχων πανεπιστημιακών τμημάτων Προσχολικής Αγωγής και Εκπαίδευσης.